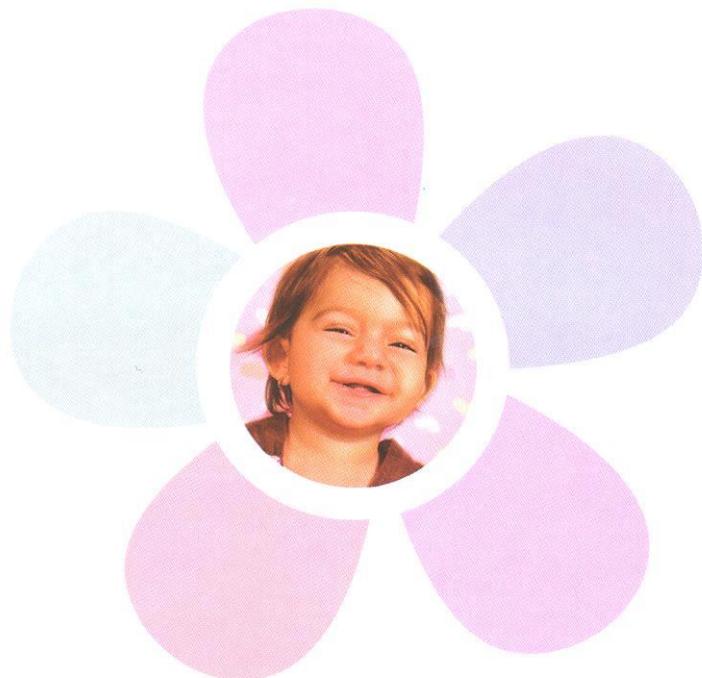

واکسن پنج گانه (پنتاوالان)

DTP-HepB-Hib

راهنمای کارکنان بهداشتی
به همراه پاسخ به سوالات رایج

ایمن سازی یکی از شناخته شده ترین و موثرترین روش های پیشگیری از بیماریهای دوران کودکی است. در ۳۰ سال گذشته پس از آغاز برنامه توسعه ایمن سازی (EPI)، دستاوردهای مهمی در جهت پیشگیری و کنترل بیماریهای قابل پیشگیری با واکسن و ارتقای سلامت کودکان در کشورمان حاصل شده است. در حال حاضر کلیه کودکان کشور علیه بیماریهای دیفتری، سیاه سرفه، کزار، فلج اطفال، سرخک، سرخجه، اوریون، سل و هپاتیت B واکسینه می شوند. بیماریهای سرخک، سرخجه مادرزادی در مرحله حذف قرار دارند، ۱۴ سال است که کشور عاری از بیماری فلج اطفال است و بیماریهای دیفتری، سیاه سرفه و اوریون کنترل شده اند. میزان حاملین مزمن هپاتیت B از بیش از ۳ درصد در سال ۱۳۷۰ به کمتر از ۲ درصد کاهش یافته است.

کلیدی ترین استراتژی برای دستیابی به دستاوردهای مذکور، پوشش بالای ایمن سازی جاری کودکان و سایر گروههای هدف است که در سطوح شهرستانی و کشوری بالای ۹۵ درصد بوده است. ادغام واکسن پنج گانه (پتاوالان) در برنامه توسعه ایمن سازی سبب ارتقای سلامت کودکان از طریق کاهش میزان بروز پنومونی و منزیت های حاصله از هموفیلوس آنفلوآنزا نوع B (Hib) خواهد شد. این راهنمای شامل دو بخش است:

بخش اول درمورد جنبه های کلیدی بکارگیری واکسن پنج گانه (پتاوالان) است،
بخش دوم پاسخ سوالات رایج در مورد واکسن پنج گانه را ارائه می دهد.

بخش اول

واکسن پنج گانه سبب حفاظت کودک علیه ۵ بیماری تهدید کننده زندگی یعنی دیفتری، سیاه سرفه، کزار، هپاتیت B و هموفیلوس آنفلوآنزا نوع B می شود. هر چند دیفتری، کزار و سیاه سرفه (DTP) و هپاتیت B قبل از جزء برنامه جاری ایمن سازی کودکان بوده اند ولیکن واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا نوع B (Haemophilus Influenza type B (Hib)) با هم، پنج گانه (پتاوالان) می گویند. واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا (Hib) از بیماری های خطروناکی/کشنده ای که بوسیله هموفیلوس آنفلوآنزا نوع B حاصل می شود مثل پنومونی، منزیت، باکتریمی، تورم ابی گلوت، آرتربیت سپتیک (عفونت چرکی مفصل) پیشگیری می کند. واکسن پنج گانه تعداد تزریق به کودک را کاهش می دهد و بر علیه پنج بیماری مذکور اینمی ایجاد می کند.

نکات مهم که باید به خاطر داشته باشید:

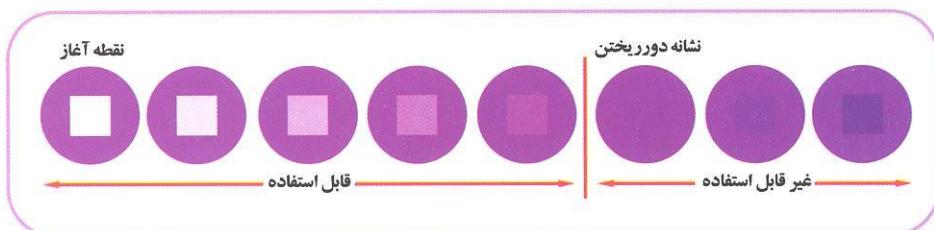
واکسن پنج گانه جایگزین واکسنها فعالی ثلاث (DTP) و هپاتیت B در سنین ۲، ۴ و ۶ ماهگی در برنامه واکسیناسیون شده است. به علاوه:

- دریافت واکسن هپاتیت B بدرو تولد طبق برنامه قبل ادامه خواهد داشت.
- زمان دریافت یادآور واکسن سه گانه (DTP) در ۱۸ ماهگی و ۶ سالگی همانند برنامه سابق ادامه خواهد یافت.

جدول ذیل جدول بازنگری شده برنامه ایمن سازی کودکان است:

برنامه	واکسن
بدو تولد	ب ث ڈ، ہپاٹیت ب، فلچ اطفال خوراکی
۲، ۴ و ۶ ماہگی	پنج گانه (سہ گانه + ہپاٹیت ب + ہموفیلوس آنفلوائزا)، فلچ اطفال خوراکی
۱۲ ماہگی	MMR
۱۸ ماہگی	یادآراؤل سہ گانه، یادآر فلچ اطفال خوراکی، MMR
۶ سالگی	یادآر دوم سہ گانه، یادآر فلچ اطفال خوراکی

در برنامه ایمن سازی، واکسن پنج گانه بصورت مایعی است که در یک ویال توزیع می شود. در مراکز شهری ویال ۱۰ دلیل و در مراکز روتاستای ویال تک دلیل توزیع می شود تا میزان اقلاف واکسن به حداقل ممکن برسد. ویال های ۱۰ دلیل را به شرط رعایت دستورالعمل واکسن سه گانه، می توان تا یک ماه پس از اولین استفاده، مورد استفاده قرار داد. هر دز واکسن نیم میلی لیتر (0.5 ml) است که باید در قسمت قدامی خارجی نیمه ران سمت چپ با سرنگ AD و بصورت داخل عضلانی تزریق گردد. لازم است قبل از تزریق، ویال واکسن به آرامی و کاملا تکان داده شود. سرنگ و سرسوزن استفاده شده و سایر ضایعات را طبق دستورالعمل های قبلی دفع کنید (داخل سیفیتی باکس بیاندازید). واکسن پنج گانه واکسنی حساس به یخ زدگی است (مثل سه گانه و ہپاٹیت ب) و بنابراین باید در درجه حرارت $-2\text{--}8$ درجه سانتی گراد در یخچال، کلد باکس و واکسن کویر تکه داری و حمل شود. اگر واکسن یخ زد یا شاخص ویال واکسن (VVM) آن به نقطه دور ریختن رسید، با رعایت ضوابط مربوطه، آن را دور بریزید.

در VVM غیر قابل استفاده، رنگ مربع داخلی مانند دایره (بیرونی) یا تیره تر از آن است

موارد پیامدهای نامطلوب ایمن سازی (AEFI) احتمالی (خفیف یا شدید) باید براساس دستورالعمل مراقبت پیامدهای نامطلوب ایمن سازی گزارش و پیگیری شود.

بخش دوم

سوال هایی که مکرراً درمورد واکسن پنج گانه پرسیده میشود

هموفیلوس آنفلوآنزا نوع ب (Hib) چیست؟ چه بیماری را موجب میشود؟

هموفیلوس آنفلوآنزا نوع ب یک باکتری است که موجب عفونت های شدید، که درذیل لیست شده، می شود و با Hib که حروف مخفف ابتدای نام آن است نشان داده می شود

- منزیت باکتریایی - التهاب غشایی که نخاع و مغز را پوشانده و محافظت می کند. این بیماری بسیار خطروناک / کشنده است.
- پنومونی - عفونت ریه ها
- سپتی سمی - انتشار باکتری بیماری زا در خون
- آرتربیت سپتیک - عفونت چرکی مفصل
- التهاب اپی گلوت - التهاب اپی گلوت (ناحیه اطراف تارهای صوتی) و انسداد مجرای هوایی

آیا هموفیلوس آنفلوآنزا نوع ب (Hib) سبب بیماری آنفلوآنزا می شود؟

خیر، علیرغم تشابه اسمی، عامل بیماری آنفلوآنزا یک ویروس به همین نام است ولیکن هموفیلوس آنفلوآنزا یک باکتری است.

چرا بیماری Hib یک مسئله بهداشت عمومی است؟

بیماری Hib یک مسئله بهداشت عمومی است زیرا موجب بیماری شدیدی مانند پنومونی و منزیت می شود که موجب بستری شدن کودک در بیمارستان یا مرگ میشود.

عفونت Hib چگونه گسترش می یابد؟

باکتری هموفیلوس آنفلوآنزا از طریق قطرات بزاق کودکی که سرفه یا عطسه می کند از یک کودک به کودک دیگر سرایت می کند. همچنین عفونت در بین کودکانی که اسباب بازی های مشترک وسایر لوازمی که به دهان می برنند گسترش می یابد.

چه کسی مستعد ابتلا به عفونت است؟ چه کسی بیشتر در خطر است؟

هموفیلوس آنفلوآنزا بیشتر در کودکان زیر ۵ سال موجب بیماری می‌شود، کودکان ۱۸-۴ ماهه بیشتر در معرض خطرند. تا سن پنج سالگی، بیشتر کودکان آنتی بادی برعلیه بیماری ایجاد می‌کنند، بنابراین ایجاد بیماری شدید به علت هموفیلوس آنفلوآنزا نوع ب در کودکان بزرگتر و بالغین غیرمعمول است.

آیا آنتی بیوتیک‌ها برعلیه عفونت حاصله از هموفیلوس آنفلوآنزا موثرند؟

آنتی بیوتیک‌ها برای درمان بیماری حاصله از هموفیلوس آنفلوآنزا استفاده می‌شوند، اما آنها همیشه موثر نیستند. هنوز با تجویز آنتی بیوتیک‌ها و بهترین مراقبت‌های پزشکی، ۳ تا ۵ درصد بیماران منزه‌یتی می‌میرند. بعضی از سویه‌های هموفیلوس آنفلوآنزا اکنون به آنتی بیوتیک‌ها مقاوم شده‌اند و درمان آنها هنوز خیلی سخت است.

چگونه میتوانیم از ابتلا به بیماری پیشگیری کنیم؟

بیشتر انواع عفونت‌های هموفیلوس آنفلوآنزا را می‌توان فقط با واکسن پیشگیری کرد. بخش کوچکی از موارد را میتوان با دادن آنتی بیوتیک پیشگیرانه به اعضای خانواده کودک مبتلا محافظت کرد ولی در بهترین شرایط این موارد فقط ۱-۲ درصد موارد را شامل می‌شود.

محدودیت‌های واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا چیست؟

واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا فقط از ابتلا به بیماری که توسط باکتری هموفیلوس آنفلوآنزا نوع ب ایجاد می‌شود، محافظت می‌نماید. بدین معنی که بعد از ایمن‌سازی (دریافت واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا)، کودک ممکن است دچار پنومونی، منزه‌یت یا آنفلوآنزا ناشی از سایر باکتریها یا ویروسها بشود.

چه کسانی باید با واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا ایمن‌سازی شوند؟

بطور کلی، همه کودکان باید واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا را در قالب واکسن پنج گانه به عنوان قسمتی از برنامه جاری ایمن‌سازی شان دریافت کنند.

چند نوبت واکسن پنج گانه و در چه سنی باید تزریق شود؟

سه نوبت باید دریافت گردد. نوبت اول پنج گانه در ۲ ماهگی دریافت می‌گردد. دومین و سومین نوبت واکسن پنج گانه بترتیب در ۴ و ۶ ماهگی دریافت گردند. برای هموفیلوس آنفلوآنزا دز یادآور در برنامه ایمن سازی توصیه نشده است. ولی یادآور های واکسن سه گانه همانند قبل تجویز خواهد شد.

چرا واکسن هموفیلوس آنفلوآنزا به عنوان واکسن پنج گانه دریافت می‌شود و نه بصورت مجزا؟

برنامه دریافت واکسنها سه گانه، هپاتیت ب و هموفیلوس آنفلوآنزا مشابه است. بنابراین اگر این سه واکسن بصورت مجزا دریافت شوند کودک سه تزریق در یک زمان خواهد داشت. دریافت واکسن بصورت پنج گانه تعداد تزریق را کاهش خواهد داد.

تا چه سنی واکسن پنج گانه را میتوان تجویز کرد؟

واکسن پنج گانه را می‌توان به کودکان ۲ تا ۵۹ ماهه تجویز کرد.

اگر کودکی در سنین ۱۲ تا ۵۹ ماهگی مراجعه نماید و تابه حال هیچ دزی از واکسن نگرفته باشد، چگونه باید واکسن پنج گانه را دریافت کند؟

در اولین مراجعه واکسن پنتاوالان تجویز می‌شود. یک ماه بعد از اولین مراجعه، واکسن ثالث و هپاتیت ب تجویز شده، سه ماه پس از مراجعه دوم (چهار ماه پس از مراجعه اول) مجدد واکسن ثالث و هپاتیت ب تجویز می‌شود. تجویز واکسن های MMR، فلچ اطفال و هم چنین دزهای یادآور ثالث و فلچ اطفال مطابق برنامه و راهنمای جاری ایمن سازی خواهد بود.

واکسن پنتاوالان چه اثرات جانبی (واکنش هایی) دارد؟

دریافت واکسن پنج گانه موجب واکنشهای شدید نمی‌گردد، اگرچه همانند واکسن سه گانه، قرمزی، تورم، درد محل تزریق و تب ممکن است رخ دهد. این علائم معمولاً همان روز دریافت واکسن بروز می‌کنند و یک تا سه روز بعد از بین میروند. برای تسکین این علایم همانند واکسن سه گانه اقدام می‌شود.

آیا دلایلی برای منع دریافت واکسن پنج گانه وجود دارد؟

اگرچه واکنش شدید / خطرناک بعد از دریافت واکسن پنج گانه بسیار نادر است ولی همانند واکسن سه گانه، چنانچه یک کودک در نوبتهاي قبلی دچار واکنش حساسیتی شدیدی شده باشد، نباید دز بعدی را دریافت کند. در مواردی که کودک بدلیل بروز عوارض متنسب به جزء سیاه سرفه، منع دریافت دزهای بعدی این واکسن را دارد نوبت های بعدی با واکسن های توان خردسال، هپاتیت ب و هموفیلوس آنفلوآنزا Hib به صورت جداگانه و با همان توالی زمانی خواهد بود.

آیا واکسن پنج گانه برای کودکان با نقاچص سیستم ایمنی قابل تجویز است؟

بله، واکسن پنج گانه در این کودکان همانند کودکان معمول، قابل استفاده است.

واکسن پنج گانه به چه اشکالی در دسترس است؟

واکسن پنج گانه به دو شکل مختلف مایع و لیوفلیزه وجود دارد. بدلیل سهولت استفاده و اجرا، در کشور فقط از نوع تمام مایع واکسن استفاده می شود. ویال های ۱۰ دزی را به شرط رعایت دستورالعمل مشابه واکسن سه گانه، می توان تا یک ماه پس از اولین استفاده، مورد استفاده قرار داد. درج تاریخ اولین استفاده از ویال ۱۰ دزی بر روی ویال واکسن الزامی است.

ثبت داده های ایمن سازی بعد از ادغام واکسن پنج گانه چگونه خواهد شد؟

همه مستندات مورد نیاز برای سایر واکسن های برنامه گسترش ایمن سازی، در این مورد هم باید تهیه و نگهداری شوند. چنانچه هنسوز کارت مراقبت کودک و یا دفاتر ثبت واکسیناسیون و یا فرم ۱۰۵ قادر مکان اختصاصی برای ثبت واکسن پنج گانه است، داده های مربوطه را در همان محل واکسن سه گانه ثبت نموده و در قسمت توضیحات یادداشت نمایید که واکسن پنج گانه در آن تاریخ تجویز شده است.

حقایق کلیدی در مورد هموفیلوس آنفلوآنزا

۱. هرسال بیش از ۳۷۰ هزار کودک زیر ۵ سال در دنیا به علت ابتلا به هموفیلوس آنفلوآنزا می‌میرند.
۲. کودکانی که بعد از ابتلا به بیماری زنده می‌مانند اغلب بطور دائم فلج می‌شوند یا ناشنوای شده یا دچار آسیب‌های مغزی می‌شوند.
۳. واکسن هموفیلوس می‌تواند از بیش از یک سوم موارد پنومونی و ۹۰ درصد منژیت هموفیلوسی پیشگیری کند.
۴. واکسن پنج گانه از ۵ عامل بالقوه کشند: دیفتری - کزان - سیاه سرفه هپاتیت ب و هموفیلوس آنفلوآنزا پیشگیری می‌کند.
۵. دریافت واکسن پنج گانه تعداد تزریق‌ها به کودک را کاهش می‌دهد.

پیشگیری از بیماری با دریافت یک واکسن

دریافت واکسن مورد نیاز ، در زمان درست

موهبتی برای زندگی توام با سلامتی

PENTAVAC

شرکت دارویی برکت
وابسته سادا جرایی فرمان حضرت امام حسین (ره)

جمهوری اسلامی
وزارت بهداشت، دانش و تحقیک
مرکز مدیریت بهداشتی حایی و ایمن